

VERSLAG

over de werkzaamheden van de Commissie in 1965

Mijnheer de Minister,

De statutaire vergaderingen (drie algemene en zes afdelingsvergaderingen) hebben plaats gehad te Brussel op 25 januari, 31 mei en 25 oktober 1965, in de lokalen van de Universitaire Stichting.

Lezingen gehouden op de algemene vergaderingen :

1. M. A. ARNOULD : *Le plus ancien acte en langue d'oïl : la charte-loi de Chièvres (1194) (1).*

2. V. F. VANACKER : *Rijksgrens en inversie.*

De vragenlijst van de reeks Nederlandse Dialektatlassen (E. Blancquaert en W. Pée) bevat zes zinnen waarin een adverbiale bepaling vooraanstaat (zinnen 5 en 8 : een adverbiale bepaling van plaats ; zinnen 3, 58, 61 en 74 : een adverbiale bepaling van tijd).

Steunend op dat materiaal dient men Frans-Vlaanderen als een homogeen gebied te beschouwen waarin geen inversie optreedt na een vooraangeplaatste adverbiale bepaling van plaats of van tijd. Daardoor zou men de staatsgrens tussen het Département du Nord en West-Vlaanderen kunnen interpreteren als een grenslijn tussen een gebied zonder inversie en een gebied met inversie, waarin voor

(1) Verschenen in *Hommage au Professeur Paul Bonenfant (1899-1965)*, Brussel, 1965, pp. 85-118.

slechts enkele Westvlaamse plaatsen een woordorde zonder inversie werd genoteerd. Men kan voor het niet optreden van inversie in Frans-Vlaanderen denken aan rechtstreekse invloed van het Frans, daar Franse zinnnetjes door W. Pée ter vertaling aan de proefpersonen werden voorgezegt.

Ter controle werden bandopnamen van vrij gesprek, respectievelijk opgenomen in zes Frans-Vlaamse gemeenten en in vijf vlak bij de staatsgrens gelegen Westvlaamse plaatsen beluisterd. Daaruit blijkt dat deze Westvlaamse plaatsen ook geen inversie hebben na een vooraangeplaatste adverbiale bepaling (meestal van plaats of van tijd), zij het dan toch in een kleiner verhouding dan de Frans-Vlaamse (67,3 % tegenover 89,4 %). Belangrijk is daarbij dat bij de zinnen zonder inversie op de Frans-Vlaamse en op de Westvlaamse bandopnamen in praktisch dezelfde verhouding (± 73 %) geen duidelijke pauze valt waar te nemen.

Lezingen gehouden in de Waalse afdeling :

1. É. LEGROS : *Dérivés du nom de l'hydromel et de « miel » en Belgique romane.*
2. A. GOOSSE : *Ogier le Danois, chanson de geste de Jean d'Outremeuse.* (1)
3. L. REMACLE : *Termes recueillis dans les protocoles des notaires malmédiens aux XVIIe et XVIIIe siècles.*
4. J. HERBILLON : *Deux toponymes hesbignons : WALSHOUTEM et HUY.* (2)

Lezingen gehouden in de Vlaamse afdeling :

1. C. TAVERNIER-VERECKEN : *Nogmaals het etymologisch probleem VLAANDEREN en VLAMING van een methodologisch standpunt uit.*

Pleidooi voor een « moderne » wijze van onderzoek, die erin zou

(1) Verschenen in *Romania*, t. LXXXVI (1965), pp. 145-198.

(2) Onthouden in de bijdrage *Toponymes hesbignons (Hi- à Hy-)*, verschenen in deze *Handelingen*, deel XXXIX (1965), pp. 47-76.

bestaan de twee namen als woorden uit de 6e, 7e eeuw te beschouwen en die te plaatsen in hun taalkundige, zakelijke en historische omstandigheden. Het vermoeden is sterk dat in de vóór-literaire periode Vlaanderen een woordenschat heeft bezeten die het gebied bindt met oostelijk Nederland, maar dat in Vlaanderen deze woordenschat vroeg is geëvolueerd, d. i. dat er heel wat uit verdwenen is dat in oostelijk Nederland veel langer is bewaard. *Vlaandren*, eerst alleen het huidige poldergebied, zou een van die verdwenen woorden kunnen zijn, nl. hetzelfde als Saksisch, ook Westfaals *vladder* of *vledder* «veen, moeras», in het meervoud, wsch. een datief. De *n* kan de «anorganische nasalering» zijn, zo verspreid in tijd en ruimte, en die het Oud- en Middelnederlands ook heeft «aangetast». De lange *ā* van *Vlaanderen* is dan een rekking; in de Brugse oorkondentaal zijn sporen van zulke rekkingen van vocaal vóór *n* + cons., o. a. *laant*.

Hierbij kan *Vlaming* niet aangeknoopt worden, doch dat de twee, *Vlaanderen* en *Vlaming*, identisch m o e t e n zijn is een vooropgezette mening. Het woord *vlaming* verschijnt onder heel andere gedaante; het is niet alleen volksnaam, maar ook toponiem, en in de laatste hoedanigheid ook aanwezig in Brabant. Op welk soort plaatsen dit toponiem slaat, of hierin een algemene deler kan gevonden worden is niet onderzocht. In elk geval blijkt niets van een bet. stroom, zoals reeds zo vaak is verondersteld, alleen op grond van de zuiver taalkundige m o g e l i j k h e i d dat *vlame* een Friese vorm zou zijn van Oeng., Eng. dial. *feam*, Ohd. *flaum* «colluvies». Wij kunnen alleen concluderen dat we voorsnag niet weten wat dit *vlame* of *vlaam* betekende of waar het woord vandaan komt.

2. J. LEENEN : *De verwantschape medeklinkers in vreemde woorden in de Belgische uitspraak.*

Met betrekking tot de gedraging van de verwantschape medeklinkers in medeklinkerverbindingen tussen klinkers wijkt de niet verzorgde of niet geschoolde Belgische uitspraak dikwijls af van de overigens algemeen gevolgde regels als het vreemde woorden betreft. Met het oog daarop kunnen verschillende mogelijkheden onderscheiden worden. De eerste medeklinker van de verbinding een verwantschape zijnde, kan de tweede zijn : 1. ook een verwantschape, behalve *b* en *d* : *advocaat*, *examen*, *zigzag*; — 2. *h* : *adhesie* (*h* niet uitgesproken; geldt ook voor zuiver Nederlandse

woorden : *afhalen*) ; — 3. een niet verwantschapse behalve *h* (*m, n, l, r, w, f*) : *Bismarck, Islam* (de eerste is *s*), *submissie, adjudant, Agnes* (de eerste is *b, d* of *g* en de tweede *m* of *n*, enz. die niet tot dezelfde lettergreep behoort). In dergelijke verbindingen is de gewraakte uitspraak zeer vaak stemhebbend in plaats van stemloos. Dit is meestal in overeenstemming met de Franse uitspraak en dan ook wel als navolging daarvan te beschouwen.

3. M. GYSSELING : *Het corpus der Middelnederlandse teksten tot 1300. Ervaringen en problemen* (1).

De samenstelling van de Commissie is als volgt gewijzigd : MEVR. C. TAVERNIER-VEREECKEN is tot gewoon lid verkozen ter vervanging van de heer E. BLANQUAERT, overleden ; op zijn verzoek heeft de heer W. PÉE van Mijnheer de Minister van Nationale Opvoeding en Cultuur ontslag gekregen als gewoon lid van de Commissie.

Het bestuur van de Commissie voor 1965-1967 is als volgt samengesteld : de H. M. A. ARNOULD, algemeen voorzitter ; de H. J. WARLAND, algemeen secretaris ; de H. H. DRAYE, ondervoorzitter ; de H. J. LEENEN, voorzitter van de Vlaamse afdeling ; de H. A. STEVENS, secretaris van de Vlaamse afdeling ; de H. O. JODOGNE, voorzitter van de Waalse afdeling ; de H. A. GOOSSE, secretaris van de Waalse afdeling.

Publicaties van de Commissie : Deel XXXVIII (1964), van de *Handelingen van de Commissie*, verschenen in 1965, bevat, buiten het gewone administratieve gedeelte, een In memoriam Dr. Jan LINDEMANS door de H. J. L. PAUWELS, dialectologische en toponymische studies door de HH. H. VANGASSEN, J. HERBILLON en E. RENARD en de kritische bibliografie « La philologie wallonne en 1963 » door de H. É. LEGROS. De uitgave van n^r 10 der *Werken van de Vlaamse afdeling* (E. EYLENBOSCH, *Taalgeografisch*

(1) Verschenen in deze *Handelingen*, deel XXXIX (1965), pp. 77-89.

onderzoek naar de taal van het landbouwbedrijf in West-Brabant en aangrenzend Oost-Vlaanderen), in 1964 van de pers gekomen, is beeindigd. De druk van deel XXXIX (1965) van de *Handelingen* en n^r 11 van de *Werken* is begonnen; n^r 12 der *Mémoires* van de Waalse afdeling ligt als handschrift klaar en zal binnenkort in druk gegeven worden. De Vlaamse afdeling bereidt volledige *Tabellen* van het Vlaamse gedeelte van de *Handelingen* voor, zover deze tot de huidige dag toe verschenen zijn.

De uitgaven van de Commissie werden regelmatig rondgedeeld aan alle instellingen, tijdschriften en personen met wie wij *ruilbetrekkingen* onderhouden. Een nieuw ruilakkoord wordt overwogen met de Universiteit van Timișoara: er blijft de aangekondigde toezending af te wachten van haar *Analele Universității din Timișoara*. Vijfentachtig exemplaren van de publicaties van het jaar werden de seminaries voor dialectologie van de Universiteiten te Brussel, Gent, Leuven en Luik ter beschikking gesteld voor de studenten die bijzonder belang stellen in dialectologische en toponymische werken en navorsingen.

In zake *straatnaamgeving en straatnaamverandering* werd de Commissie geraadpleegd door de drieëntachtig gemeenten waarvan de namen volgen en waarvan acht — hun naam is van een sterretje voorzien — zich bij de keuze van de voorgestelde namen op prijzenswaardige wijze hebben laten leiden door de plaatselijke toponymische en folkloristische tradities, zoals de Commissie het aanbeveelt: Adegem, Alleur, Baal, Bassilly, Belgrade, Bergen, Beveren-Waas, Beyne-Heusay, Blaton, Bonsecours, Bouge, *Boutersem, Bredene, Brugge, Brussel, Chaudfontaine, Diksmuide, *Dinant, Dison, Eke, Elsene, Essen, Eugies, Evere, Ganshoren, Gembloux, *Grand-Rechain, Grimbergen, Habay-la-Neuve, Hallaar, *Hennuyères, Herstal, Hoei, *Horion-Hozémont, Izegem, Jemappes, Jemeppe-sur-Sam-

bre, Jette, Koekelare, Koolkerke, Lambermont, Landen, Lantin, Lasne-Chapelle-Saint-Lambert, Ligny, Limelette, Luik, Machelen, Maizeret, *Malmedy, Marcinelle, Melsele, Micheroux, *Oetingen, Ordingen, Oudenaarde, Ougrée, Pommercœur, Quaregnon, Roeselare, Ronquières, Rupelmonde, Sint-Agatha-Berchem, Sint-Amands, Sint-Genesius-Rode, Sint-Joost-ten-Node, Sint-Pieters-Woluwe, Spa, Tamines, Ternat, Thieusies, Tienen, Trembleur, Turnhout, Ukkel, Vaux-sous-Chèvremont, Villers-aux-Tours, Walhain-Saint-Paul, Walshoutem, *Waver, Welkenraedt, Wetteren, Zichem.

De Commissie heeft de *taalkundige revisie van de geografische namen van de stafkaarten* voortgezet. In de loop van het jaar 1965 heeft de Waalse afdeling onder de leiding van de H. J. HERBILLON 2904 toponiemen uit de volgende 151 gemeenten onderzocht en wetenschappelijk bestudeerd : Abée, Amay, Ampsin, Andenne, Angre, Antheit, Asquillies, Assesse, Athis, Audregnies, Baisieux, Bas-Oha, Ben-Ahin, Bende, Bierwart, Blaugies, Bois-et-Borsu, Bonneville, Bonsin, Borlon, Bournies, Boussoit, Boussu, Bray, Casteau, Cibly, Clavier, Clermont, Courrière, Couthuin, Coutisse, Cuesmes, Dour, Ellemelle, Élouges, Erbaut, Erbisœul, Estinnes-au-Mont, Estinnes-au-Val, Eugies, Évelette, Faulx-Les Tombes, Flénu, Florée, Flostoy, Fraiture, Frameries, Franc-Waret, Genly, Gesves, Ghlin, Givry, Goesnes, Gottignies, Haillot, Hainin, Haltinne, Harmignies, Harveng, Haulchin, Havay, Havelange, Havré, Hermalle-sous-Huy, Hingeon, Huccorgne, Huy, Hyon, Jallet, Jemappes, Jurbise, La Bouverie, Landenne, Lavoisier, Les Ayins, Maisières, Maizeret, Marchin, Marchipont, Masnuy-Saint-Jean, Masnuy-Saint-Pierre, Maurage, Méan, Mesvin, Miécrot, Modave, Moha, Montignies-sur-Roc, Montrœul-sur-Haine, Mozet, Naast, Namèche, Nandrin, Neufvilles, Nimy, Noir-

chain, Nouvelles, Noville-les-Bois, Obourg, Ocquier, Ohey, Ombret-Rawsa, Onnezies, Outrelouxhe, Pailhe, Pâturages, Perwez, Pontillas, Quaregnon, Quévy-le-Petit, Quévy-le-Grand, Quiévrain, Ramelot, St-Denis, St-Ghislain, St-Séverin, St-Symphorien, Sars-la-Bruyère, Schaltin, Sclayn, Seilles, Septon, Soheit-Tinlot, Soignies, Sorée, Sorinne-la-Longue, Spiennes, Strée, Terwagne, Thieu, Thieusies, Thon, Thulin, Tihange, Vellereille-le-Sec, Verlée, Vezin, Vierset-Barse, Villers-le-Temple, Villers-St-Ghislain, Ville-sur-Haine, Vyle-et-Tharoul, Wanze, Waret-l'Évêque, Warquignies, Warzée, Wasmes, Wasmuel, Wihéries, Yernée-Fraigneux.

Voor de Vlaamse afdeling heeft het Instituut voor Naamkunde te Leuven onder de leiding van de H. H. J. VAN DE WIJER 1500 toponiemen (taal, vorm en spelling) wetenschappelijk onderzocht die in de dossiers van de volgende 50 gemeenten voorkomen : Baasrode, Beerse, Bornem, Brasschaat, Broechem, Dendermonde, Geel, Gierle, Grembergen, Grobbendonk, Halle, Hamme, Herentals, Hingene, Kasterlee, Lichtaart, Liezele, Lille, Lippelo, Malderen, Mariekerke, Massenhoven, Moerzeke, Oelegem, Olen, Oostmalle, Opdorp, Oppuurs, Oud-Turnhout, Poederlee, Pulderbos, Pulle, Ranst, Schilde, 's-Gravenwezel, Sint-Amands, Sint-Gillis-bij-Dendermonde, Sint-Job-in-'t Goor, Tielen, Viersel, Vlimmeren, Vorselaar, Vosselaar, Vremde, Wechel-derzande, Weert, Westmalle, Wommelgem, Zandhoven, Zoersel.

Met verschuldigde hoogachting,

Brussel en Luik, 31 januari 1966.

De Secretaris,

J. WARLAND.

De Voorzitter,

M. A. ARNOULD.
